

סילבוס - תוכנית הוראה לקורס שימושי בינה מלאכותית בספרות חז"ל: קריאה

וניתוח סוגיות בהלכה

ד"ר אהרן שויקה | המחלקה לתלמוד

מס הקורס 09112-01 | Applications of Artificial Intelligence in Rabbinic
Literature: Reading and Analyzing Halakhic Sugyot

שיעור	סוג הקורס:
2	היקף נ"ז:
תשפ"ז	שנת לימודים:
א	סמסטר:
—	יום ושעה
בתיאום מראש	שעת קבלה:
rshweka@gmail.com	מייל מרצה:
—	קישור לאתר למדה:

תיאור הקורס ומטרות למידה

תקציר הקורס

הקורס יעסוק בקריאה פרשנית וביקורתית של סוגיות הלכתיות מן התלמוד הבבלי תוך שימוש צמוד בכלי בינה מלאכותית ככלי עזר ללימוד, תרגום, ניתוח והעמקה. מטרת הקורס היא להקנות לסטודנטים יכולת ללמוד סוגיה תלמודית בעזרת 'חברותא מלאכותית': לתרגם את הטקסט מארמית, לעמוד על שינויי נוסח ומשמעותם, לשאול שאלות על הטקסט, לפרק אותו ליחידות, לזהות מושגים הלכתיים, לעקוב אחר מהלך הטיעון, ולהשוות בין פרשנויות של ראשונים. ההוראה תהיה מבוססת בעיקרה על לימוד רצוף של סוגיות במסכת בבא מציעא פרק 'אלו מציאות' (כא ע"א – כה ע"א) בליווי כלים של בינה מלאכותית. נעיון גם במחקר התלמודי בסוגיות אלו וניעזר בכלי בינה מלאכותית בניתוח המחקרים.

מטרות/תוצרי הלמידה

בסיום הקורס הסטודנטים יהיו מסוגלים:

1. לקרוא סוגיה תלמודית באופן עצמאי בעזרת כלי בינה מלאכותית.
2. להשתמש בכלי AI לתרגום ראשוני מארמית, אך גם לבקר ולתקן את התרגום.
3. להבחין בין רכיבי הסוגיה: מקורות תנאים, מאמרים אמוראים, וסתם התלמוד. לזהות מבנים קבועים בסוגיה הלכתית: משנה, ברייתא, קושיה, תירוץ, ראייה, דחייה, אוקימתא ומסקנה.
4. להשתמש בציאט כ"חברותא" לניתוח והבנה של מהלך הסוגיה: ניסוח שאלות, בדיקת הבנות, יצירת טבלאות השוואה והצעת מהלכי קריאה.
5. להשתמש ב- NotebookLM או בכלי דומה לניתוח סוגיה תלמודית. NotebookLM הינו כלי מחקר וחשיבה מבוסס AI המסייע לנתח מקורות, לארגן מידע וליצור בהירות מתוך טקסטים שהשתמש מזין.
6. להעריך באופן ביקורתי תשובות AI: לזהות טעויות, מקורות מומצאים, הכללות יתר וקריאות לא מבוססות. לזהות חוזקות וחולשות של כלי AI בניתוח סוגיות תלמודיות.

למידה פעילה - תכנון מהלך השיעורים:

מס' השיעור	נושא השיעור
1	מבוא קצר לבינה מלאכותית: היסטוריה, כלים, מגמות
2	התלמוד ומדעי הרוח הדיגיטליים
3	פרק 'אלו מציאות': משנה ותוספתא
4	מצא פירות מפוזרין (כא ע"א)
5-7	ייאוש שלא מדעת (כא ע"ב – כב ע"ב)
8-9	סימן העשוי להידרס (כב ע"ב – כג ע"א)

10	חתיכות בשר, מקום (כג ע"ב)
11	אנפוריא (כג ע"ב – כד ע"א)
12	איבעיא להו (כד ע"א – כד ע"ב)
13	ואלו חייב להכריז (כה ע"א)
14	סיכום

*ייתכנו שינויים בסילבוס בהתאם לקצב ההתקדמות ואפקטיביות הלמידה

ציון סופי

תיאור התוצר	משקל בציון הסופי
מטלת אמצע: ניתוח סוגיה שנלמדה, באמצעות כלי AI	30% מהציון הסופי
מטלת סיכום: ניתוח סוגיה שלא נלמדה, באמצעות כלי AI	70% מהציון הסופי

דרישות הקורס

נוכחות מלאה
הגשת מטלת אמצע ומטלת סיכום

דרישות קדם

אין דרישות קדם. לא נדרש רקע קודם בתלמוד.

ביבליוגרפיה:

הביבליוגרפיה להלן כוללת מחקרים על הסוגיות ששילמדו בקורס אך אין לראות בה חובת קריאה. חלק מהמחקרים ישמשו לקריאה על ידי כלי AI.

מסכת בבא מציעא

תלמוד בבלי עם תרגום עברי ופירוש חדש בעריכת י"נ אפשטיין, מסכת בבא מציעא; תרגמו ופרשו: ד"ר משה נחום צובל וד"ר חיים זלמן דימיטרובסקי; ערך: ד"ר ע"צ מלמד; ירושלים 1960.

דוד הלבני, מקורות ומסורות, מסכת בבא מציעא, ירושלים תשס"ג.

זאב ספראי, משנת ארץ ישראל, בבא מציעא, מהדורה דיגיטלית תשפ"א.

שמא י' פרידמן, "מציאות ברשות הרבים", דיני ישראל ו (תשל"ה), עמ' 175-169.

שמא י' פרידמן, "לתלמודם של גאונים: קטע קדום של תלמוד עם גליונות נוסח", סוגיות בחקר התלמוד הבבלי, ניו יורק וירושלים תש"ע, עמ' 280-290.

שמא י' פרידמן, "איחוי פרשיות סמוכות בסוגיות הבבלי", שם, עמ' 153-149.

רקע והעשרה על מדעי הרוח הדיגיטליים (קריאת רשות)

איתי מרינברג-מיליקובסקי, מילים שקולות: צעדים ראשונים במחקר הספרות החישובי, האוניברסיטה הפתוחה תשפ"ג:

פרק 3: ראשית המחקר החישובי: מבוא (-פרה) היסטורי מקוצר, עמ' 69-49.

פרק 9: ניתוח: אוטומציה וכימות בשירות הפרשנות, עמ' 269-218.